1. Doelen van de Rijksoverheid voor een circulaire economie

De Rijksoverheid heeft als doel dat Nederland in 2050 volledig circulair is. Dit betekent dat grondstoffen, materialen en producten zo lang mogelijk in de economie worden gehouden door hergebruik, reparatie, refurbishment en hoogwaardige recycling, waardoor afval zoveel mogelijk wordt voorkomen. De circulaire economie moet bovendien bijdragen aan het verminderen van de afhankelijkheid van schaarse grondstoffen, het verlagen van de CO_2-uitstoot en het beperken van de druk op het milieu en de biodiversiteit.

In het geactualiseerde Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE, oktober 2025) is het eerdere tussendoel voor 2030 (50% minder gebruik van primaire abiotische grondstoffen) vervangen door drie concretere doelen voor 2035:

- Het grondstoffengebruik is 15% lager dan in 2016;
- Minimaal 55% van het totale grondstoffengebruik bestaat uit secundaire grondstoffen en duurzame biogrondstoffen;
- Minimaal 82% van het Nederlandse afval wordt gerecycled en minimaal 15% wordt hoogwaardig gerecycled.

Deze doelen vormen de belangrijkste tussenstap op weg naar een volledig circulaire economie in 2050.

2. Het VTH-stelsel (VTH 2.0) en circulariteit

De vernieuwing van het VTH-stelsel (VTH 2.0) vindt haar oorsprong in het rapport *Om de leefomgeving* van de Commissie-Van Aartsen uit 2021. De commissie concludeerde dat het stelsel voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) ernstig tekortschiet door versnippering van taken en verantwoordelijkheden, vrijblijvendheid in de uitvoering en een gebrek aan onafhankelijke expertise bij omgevingsdiensten. Deze bevindingen vormden de aanleiding voor een brede herziening van het stelsel.

De Omgevingswet vormt de wettelijke basis van het VTH-stelsel. Het Wetsvoorstel versterking VTH-stelsel milieu en de vernieuwde Kwaliteitscriteria 3.0, van kracht sinds 1 januari 2025 en inmiddels geactualiseerd naar versie 3.1, stellen daarbovenop hogere eisen aan de kwaliteit, deskundigheid en samenwerking binnen het stelsel.

Met VTH 2.0 moeten vergunningverlening, toezicht en handhaving beter aansluiten op de maatschappelijke opgaven van deze tijd: een veilige, gezonde en duurzame leefomgeving en de transitie naar een circulaire economie. Door uitvoering van de zeven bouwstenen kan het VTH-stelsel niet alleen de leefomgeving beschermen, maar ook actief bijdragen aan de rijksdoelen uit hoofdstuk 3. Hoe dat concreet kan, is uitgewerkt in de Bouwstenenvisie CE en VTH 2.0 (paragraaf 5.1).

3. Overeenkomst Krachtenbundeling Rijk-Regio voor de Circulaire Economie

Op 20 maart 2025 hebben de Rijksoverheid en de koepels van de medeoverheden (IPO, VNG en Unie van Waterschappen) de overeenkomst Krachtenbundeling Rijk-Regio voor de Circulaire Economie 2025-2026 ondertekend. De overheden spreken daarin af hun beleid, kennis, capaciteit en middelen beter op elkaar af te stemmen om de transitie naar een volledig circulaire economie in 2050 te versnellen. Doel is een effectievere samenwerking tussen de bestuurslagen, het voorkomen van dubbel werk en het versterken van de gezamenlijke impact van circulaire maatregelen. Individuele provincies, gemeenten en waterschappen kunnen zelf bepalen op welke thema's zij intekenen.

De samenwerking is georganiseerd in zes thema's: ruimte voor de circulaire economie, sturen met het eigen inkoopinstrumentarium, vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH), het midden- en kleinbedrijf (MKB), kennisdeling en ketens, met de focus op prioritaire productgroepen in de maakindustrie.

De werkgroep CE & VTH van de krachtenbundeling heeft de Bouwstenenvisie CE & VTH opgeleverd. Met het IPO, de VNG en de UvW is afgesproken dat overheden de bouwstenen CE en VTH gefaseerd implementeren op basisniveau, met als streven uiterlijk 2026 voor provincies, 2028 voor waterschappen en 2030 voor gemeenten. De afspraken zijn niet in rechte afdwingbaar, maar onderstrepen het belang van een gezamenlijke aanpak van Rijk en regio bij het realiseren van de nationale circulaire doelstellingen.

4. Bouwstenenvisie CE en VTH

De Bouwstenenvisie CE en VTH is een landelijk kader dat overheden helpt om circulaire economie structureel te verankeren in vergunningverlening, toezicht en handhaving. De visie is ontwikkeld binnen het VTH-thema van de Krachtenbundeling en bouwt voort op de eerdere IPO-Bouwstenenvisie uit 2022. Zij is tot stand gekomen in samenwerking tussen het Rijk, provincies, gemeenten, waterschappen en omgevingsdiensten en is op 29 juni 2026 vastgesteld als richtinggevend document voor de uitvoeringspraktijk.

De visie laat zien hoe het bestaande VTH-instrumentarium effectiever kan worden ingezet om afvalpreventie, grondstoffenbesparing, hergebruik van materialen, hoogwaardige recycling en het sluiten van ketens te stimuleren. Voor vergunningverlening betekent dit dat circulariteit steeds vaker een integraal onderdeel wordt van de beoordeling van activiteiten en projecten. De visie werkt dit uit in zeven bouwstenen, waaronder het harmoniseren van afvalstatusbeoordelingen, ketentoezicht, kennisontwikkeling en het opnemen van circulaire doelstellingen in de opdrachten van gemeenten en provincies aan omgevingsdiensten.

Bij de totstandkoming was vanuit het Rijk met name het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) betrokken. Inmiddels is de minister van Klimaat en Groene Groei coördinerend minister voor het circulaire-economiebeleid (Kamerbrief van 25 juni 2026). De visie biedt bevoegde gezagen en uitvoeringsorganisaties een gezamenlijk handelingsperspectief om de transitie naar een circulaire economie via VTH te versnellen.